

การเปรียบเทียบหลักการฟื้นฟูกิจการของวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยการ
การฟื้นฟูและการล้มละลายของวิสาหกิจของสาธารณรัฐประชาธิปไตย
ประชาชนลาว: ศึกษากรณีแนวทางการนำหลักสถานะการพักชำระหนี้
(Automatic Stay) ตามกฎหมายล้มละลาย พ.ศ. 2483
ของประเทศไทย*

A COMPARATIVE STUDY OF ENTERPRISE REHABILITATION
PRINCIPLES UNDER THE ENTERPRISE REHABILITATION AND
BANKRUPTCY LAWS OF THE LAO PEOPLE'S DEMOCRATIC REPUBLIC:
A CASE STUDY OF THE APPLICATION OF THE AUTOMATIC STAY
PRINCIPLE UNDER THE BANKRUPTCY ACT OF 1940 IN THAILAND

เล่งสั๊ก บุนทะลาด¹, ทองพูน สุขกะเสน² และ ดารณี แสงนิล³

Lengsack Bounthalath¹, Thongphoune Soukkasen² and Daranee Saengnil³

¹⁻²คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว สปป.ลาว

¹⁻²Faculty of Law and Political Science, National University of Laos, Lao PDR.

³คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

³Faculty of Interdisciplinary Studies, Khon Kaen University, Thailand

Corresponding Author's Email: Daransa@kku.ac.th

วันที่รับบทความ : 28 มีนาคม 2026; วันที่แก้ไขบทความ 9 กรกฎาคม 2569; วันที่ตอบรับบทความ : 11 กรกฎาคม 2569

Received 28 March 2026; Revised 9 July 2026; Accepted 11 July 2026

Citation:

* เล่งสั๊ก บุนทะลาด, ทองพูน สุขกะเสน และ ดารณี แสงนิล. (2569). การเปรียบเทียบหลักการฟื้นฟูกิจการของวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูและการล้มละลายของวิสาหกิจของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว: ศึกษากรณีแนวทางการนำหลักสถานะการพักชำระหนี้ (Automatic Stay) ตามกฎหมายล้มละลาย พ.ศ. 2483 ของประเทศไทย.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 4(4), 1001-1014.

Lengsack Bounthalath, Thongphoune Soukkasen and Daranee Saengnil. (2026). A Comparative Study Of Enterprise Rehabilitation Principles Under The Enterprise Rehabilitation And Bankruptcy Laws Of The Lao People's Democratic Republic: A Case Study Of The Application Of The Automatic Stay Principle Under The Bankruptcy Act Of 1940 In Thailand. Modern Academic Development and Promotion Journal,

4(4), 1001-1014.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักกฎหมายว่าด้วยการพักชำระหนี้ (Automatic Stay) ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ของประเทศไทยโดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อวิเคราะห์หลักการและกลไกของการพักชำระหนี้ (Automatic Stay) ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ของประเทศไทย ทั้งในด้านบทบัญญัติทางกฎหมาย ขอบเขตของผลทางกฎหมายและปัญหาเชิงปฏิบัติ 2. เพื่อศึกษาหลักการพักการดำเนินคดีและการคุ้มครองลูกหนี้ในกระบวนการฟื้นฟูกิจการตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูและการล้มละลายของวิสาหกิจใน สปป.ลาว 3. เพื่อเปรียบเทียบข้อดี ข้อจำกัด และความเหมาะสมของหลัก Automatic Stay ในระบบกฎหมายไทยและสปป.ลาว ทั้งในแง่โครงสร้างกฎหมาย กลไกบังคับใช้และบริบททางเศรษฐกิจ 4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายของทั้งสองประเทศให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับหลักสากล และสามารถสนับสนุนการฟื้นฟูกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่ากฎหมายล้มละลายของประเทศไทยแม้จะรับรองการคุ้มครองลูกหนี้ในระดับหนึ่ง แต่ยังคงความชัดเจนในด้านขอบเขตและการบังคับใช้ โดยเฉพาะต่อเจ้าหนี้ที่มีหลักประกันและเจ้าหนี้ภาคีรัฐขณะที่กฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูและการล้มละลายของวิสาหกิจของ สปป.ลาว มีข้อกำหนดที่จำกัดอยู่เพียงการระงับข้อพิพาททางคดี โดยไม่ปรากฏกลไกการหยุดพักการระงับข้อพิพาทหรือการกำกับดูแลโดยศาลอย่างชัดเจน ดังนั้นข้อเสนอแนะของงานวิจัยนี้คือการปฏิรูปกฎหมายในทั้งสองประเทศเพื่อขยายขอบเขตของ Automatic Stay ให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้นรวมทั้งมีบทบัญญัติทางกฎหมายในกระบวนการก่อนล้มละลาย (pre-insolvency) และการเสริมสร้างขีดความสามารถของสถาบันทางเพื่อให้กฎหมายดังกล่าวของประเทศไทยทั้งสองสอดคล้องกับมาตรฐานสากลที่กำลังพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพของกฎหมายการฟื้นฟูกิจการให้มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การฟื้นฟูกิจการ, การพักชำระหนี้โดยอัตโนมัติ, เปรียบเทียบกฎหมายล้มละลายไทย-สปป.ลาว

Abstract

This research article aims to study the legal principles of automatic stay under the Bankruptcy Act of 1940 in Thailand, with the following objectives:

1. To analyze the principles and mechanisms of automatic stay under Thailand's

Bankruptcy Act B.E. 2483, including legal provisions, scope of legal effects, and practical issues. 2. To study the principles of suspension of proceedings and protection of debtors in the business rehabilitation process under the Law on Rehabilitation and Bankruptcy of Enterprises in Laos. 3. To compare the advantages, limitations, and suitability of the Automatic Stay principle in the Thai and Lao legal systems, in terms of legal structure, enforcement mechanisms, and economic context. 4. To suggest ways to modernize the laws of both countries to be consistent with international standards and to effectively and fairly support the recovery of enterprises. Using qualitative research, The study found that while Thailand's bankruptcy law provides a degree of protection for debtors, it lacks clarity in its scope and enforcement, particularly regarding secured creditors and government creditors. While the Lao PDR's Law on Enterprise Rehabilitation and Bankruptcy contains limited provisions focused solely on dispute resolution, it lacks clear mechanisms for suspending interest payments or judicial oversight. Therefore, the recommendation of this research is to reform the laws in both countries to expand the scope of Automatic Stay, including legal provisions in pre-insolvency processes, and to strengthen the capacity of legal institutions so that such laws in both countries align with developing international standards and further enhance the effectiveness of business rehabilitation laws.

Keywords: Business rehabilitation, automatic stay, a comparison of Thai and Lao bankruptcy laws

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาจากวิกฤตการณ์สภาพทางเศรษฐกิจในปัจจุบันบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดหรือนิติบุคคลอื่นอันเป็นองค์กรหลักในการดำเนินธุรกิจของประเทศต่าง ๆ ต่างก็ประสบภาวะวิกฤติทางด้านการเงินหรือขาดสภาพคล่องทางด้านการเงินชั่วคราว (financial distress) หากจะให้บริษัทหรือนิติบุคคลดังกล่าวนั้นถูกฟ้องเป็นคดีล้มละลายอาจจะ

เป็นสัญญาณที่แสดงให้เห็นว่า บริษัทดังกล่าวอาจจะต้องยุติการดำเนินกิจการในไม่ช้า ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ แก่ประเทศชาติมากมาย เช่น จะต้องมีการเลิกจ้างลูกจ้างของบริษัทเหล่านั้น ทำให้กิจการที่ดำเนินการต่อไป (going concern) ต้องหยุดกิจการและสิ้นสุดลง ทำให้ต้องสูญเสียมูลค่าของธุรกิจ ที่ต้องดำเนินการต่อไปเป็นจำนวนมาก แต่ถ้ากิจการดังกล่าวสามารถที่จะแก้ไขปัญหาวิกฤติทางการเงินให้แก่บริษัทดังกล่าว โดยการปรับโครงสร้างองค์กรของบริษัท หรือปรับสภาพโครงสร้างหนี้ของบริษัทเสียใหม่ ทำให้บริษัทนั้นสามารถดำเนินการต่อไปได้ เช่น ทำการขยายระยะเวลาการชำระหนี้ออกไป หรือทำการลดหนี้สินให้อยู่ในภาวะที่เหมาะสม หรือเลิกจ้าง คนงานส่วนที่เกินความจำเป็นเพื่อลดค่าใช้จ่าย ทั้งนี้เพื่อให้บริษัทสามารถดำเนินธุรกิจเพื่อชำระหนี้ต่อไปได้ย่อมเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศ กระบวนการดังกล่าวเรียกว่า “การฟื้นฟูกิจการของบริษัท” (reorganization) ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์แก่ลูกหนี้ บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายและสังคมโดยรวมมากกว่าที่จะให้บริษัทเหล่านั้นล้มละลาย (bankruptcy) สิ้นสุดสภาพบุคคลทางกฎหมาย

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ในปัจจุบันประเทศไทยได้รับการรับรองกฎหมายไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 โดยเฉพาะในหมวดว่าด้วยการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ ซึ่งมีบทบัญญัติที่กำหนดให้ “เจ้าหนี้จะไม่อาจดำเนินคดี ฟ้องร้อง บังคับคดี หรือดำเนินการใด ๆ กับลูกหนี้ได้ในระหว่างที่อยู่ในระยะฟื้นฟู” เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล เช่น มาตรา 90/12 และมาตรา 90/13 แห่ง พ.ร.บ.ล้มละลายฯ ซึ่งสะท้อนแนวทางที่คล้ายคลึงกับหลัก Automatic Stay ตามกฎหมายล้มละลายของสหรัฐอเมริกา ที่ให้ผลทางกฎหมายในทันที (automatic effect) เมื่อมีการเปิดคดีฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ในศาลล้มละลายส่วนใน สปป.ลาว ได้มีกฎหมายฟื้นฟูและล้มละลายของวิสาหกิจ (Enterprise Law) ที่กล่าวถึงการล้มละลายซึ่งปรากฏอยู่ในกฎหมายล้มละลายของวิสาหกิจปี 1994 (แก้ไขเปลี่ยนแปลงปี 2020) ซึ่งเป็นการกล่าวถึงการล้มละลายของหน่วยธุรกิจ นิติบุคคล ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหาของวิสาหกิจที่ตกอยู่สภาวะการล้มละลาย ปัญหาของกฎหมายฉบับดังกล่าวมิได้มีวัตถุประสงค์แก้ไขปัญหาคารชำระหนี้ของบุคคลธรรมดาที่อยู่ในสภาวะล้มละลาย (บุคคลธรรมดาที่มีหนี้สินเกินความสามารถในการชำระหนี้ได้) และไม่มีกฎหมายที่มีสภาพการบังคับแก่บุคคลธรรมดาแต่อย่างใดในการเรียกให้ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการขาดความน่าเชื่อถือของนักลงทุนต่อการชำระหนี้ของลูกหนี้ อันส่งผลต่อการค้าและการลงทุนของ สปป.ลาว ด้วย

สภาพปัญหาของการฟื้นฟูล้มละลายของสปป.ลาวและประเทศไทย ในปัจจุบัน สปป.ลาว ได้กำหนดให้มีการล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการเฉพาะในนิติบุคคล โดยกำหนดให้ เจ้าหนี้และลูกหนี้สามารถยื่นคำร้องขอให้นิติบุคคลวิสาหกิจนั้นล้มละลายได้ โดยมีหนี้เกิน 10 ล้านกิบ สำหรับวิสาหกิจนิติบุคคลโดยสปป.ลาวได้นำกระบวนการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ และการปรับโครงสร้างหนี้ หรือการดำเนินการแผนการชำระหนี้ ภายใต้ระยะเวลาตามมติของ เจ้าหนี้และมีผู้จัดการแผนธุรกิจซึ่งเป็นบุคคลที่ศาลแต่งตั้งในการเข้ามาบริหารกิจการ ซึ่งจะแตกต่างกับของประเทศไทยที่จะแยกกระบวนการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ แยกต่างหากออกจาก การร้องขอล้มละลาย และหากลูกหนี้ได้ปฏิบัติตามชำระหนี้ได้ตามแผนการฟื้นฟูกิจการลูกหนี้ก็ ไม่ตกเป็นนิติบุคคลล้มละลายแต่อย่างใด สรุปความปัญหาดังกล่าวการดำเนินการล้มละลาย และฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ในสปป.ลาว แม้จะมีข้อที่ใช้คล้ายคลึงกันแต่หากในทางปฏิบัติก็มี ความแตกต่างกันในเรื่องเงื่อนไขและวิธีการที่แตกต่างกันอย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติในปัจจุบัน พบว่ายังมีข้อจำกัดหลายประการในการบังคับใช้หลักการดังกล่าว เช่น ความไม่ชัดเจนใน ข้อยกเว้นของการพักการดำเนินคดี, ความไม่ครอบคลุมเจ้าหนี้บางประเภท, หรือความล่าช้าใน การออกคำสั่งศาลที่ทำให้การพักการชำระหนี้ไม่มีผลในทางปฏิบัติในช่วงเวลาวิกฤต นอกจากนี้ ระบบการจัดการเจ้าหนี้ที่ไม่มีหลักประกัน (unsecured creditors) ยังไม่สามารถคุ้มครอง ลูกหนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นหากได้มีการศึกษาและนำหลักการสถานะการพักชำระหนี้ (Automatic Stay) ในบริบทของกฎหมายล้มละลายของไทย และการเปรียบเทียบกับกฎหมาย ล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการใน สปป.ลาว จึงมีความสำคัญในหลายมิติ โดยสามารถวิเคราะห์ หาแนวทางแก้ไขกฎหมายเพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจการต่อไปของลูกหนี้, ข้อจำกัดหรือ ช่องว่างทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการฟื้นฟูกิจการ และเพื่อเสนอแนวทางปฏิรูปที่อิงจาก หลักการสากล เช่น UNCITRAL Legislative Guide on Insolvency Law, Principles for Effective Insolvency and Creditor/Debtor Regimes ของธนาคารโลก และแนวปฏิบัติใน ระบบกฎหมาย civil law และ common law นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบททาง เศรษฐกิจและกฎหมายของแต่ละประเทศจึงเป็นแนวทางที่สำคัญและจำเป็นในการพัฒนา เศรษฐกิจของประเทศไทยและสปป.ลาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษากฎหมายและหลักการเกี่ยวกับ “สถานะการพักชำระหนี้” (Automatic Stay) ในบริบทของกระบวนการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ในประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การทบทวนวรรณกรรม

1. ความหมายการพักชำระหนี้ (Debt Moratorium)

ในภาคธุรกิจ หมายถึง การเลื่อนชำระเงินต้นหรือดอกเบี้ยชั่วคราวเพื่อบรรเทาภาระในยามวิกฤต งานวิจัยระบุว่ามาตรการนี้ช่วยรักษาสภาพคล่อง การจ้างงาน และการบริโภค พร้อมลดหนี้ค้างชำระและป้องกันธุรกิจล้มละลายเป็นลูกโซ่ อย่างไรก็ตาม หากออกแบบไม่ดีก็อาจเพิ่มความเสี่ยงผิดนัดและกระทบเสถียรภาพธนาคาร มักใช้เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดภายนอก(External Shock) ที่กระทบสภาพคล่องลูกหนี้ที่มีศักยภาพ หรือเมื่อกลไกปรับโครงสร้างหนี้ปกติมีความล่าช้า เช่น ในอดีตการพักชำระหนี้จะนำมาใช้เพื่อในวิกฤตโควิด-19 นำท่วมภัยแล้ง สงคราม ฯลฯ งานวิจัยพบว่า มาตรการดังกล่าวช่วยประคองสภาพคล่อง เพิ่มการลงทุน-จ้างงานของธุรกิจ, รักษาการบริโภคครัวเรือน ลดหนี้ค้างชำระ และเสริมเสถียรภาพการเงิน, รวมถึงป้องกันธุรกิจที่ยังมีศักยภาพจากการล้มละลายเป็นลูกโซ่ แต่หากออกแบบไม่รอบคอบอาจเพิ่มความเสี่ยงผิดนัดและกระทบคุณภาพสินทรัพย์ธนาคาร ปัจจัยบังคับใช้ได้แก่ การช็อกภายนอกที่ทำให้ลูกหนี้ขาดสภาพคล่องชั่วคราวแต่ยังมีศักยภาพระยะยาว ความเสี่ยงลูกหนี้สู่ระบบการเงิน วัตถุประสงค์เชิงสังคม-การเมืองในการปกป้องกลุ่มเปราะบาง และข้อจำกัดกฎหมายหรือโครงสร้างตลาดที่ทำให้การปรับโครงสร้างหนี้รายกรณีช้า

2. หลักความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (Economic Stability Principle)

แนวคิดพื้นฐานที่สนับสนุนให้มีกระบวนการฟื้นฟูกิจการในระบบกฎหมายล้มละลายคือ หลักความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ซึ่งสะท้อนการยอมรับว่า การล้มละลายของวิสาหกิจขนาดใหญ่หรือมีสายสัมพันธ์ทางธุรกิจจำนวนมาก อาจส่งผลกระทบเป็นวงกว้างต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม การให้ลูกหนี้สามารถหยุดพักการชำระหนี้ในช่วงเวลาหนึ่ง เพื่อจัดระเบียบใหม่ในด้านการเงินและการดำเนินธุรกิจ จึงไม่ใช่การเอื้อประโยชน์เฉพาะแก่ลูกหนี้ แต่เป็นมาตรการเชิงระบบเพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในระดับมหภาค ในบริบทของประเทศไทย กฎหมายล้มละลาย พ.ศ. 2483 ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมให้มีบทบัญญัติที่รองรับกระบวนการฟื้นฟูและ

การพักการบังคับคดีในหมวด 3/1 โดยเฉพาะมาตรา 90/12 ที่กำหนดให้มีผลพักกระบวนการบังคับคดีทันทีเมื่อศาลรับคำร้องขอฟื้นฟูกิจการ ในขณะที่กฎหมายของ สปป.ลาว ยังไม่มีบทบัญญัติที่ให้ผลในลักษณะ“พักชำระหนี้โดยอัตโนมัติ” อย่างชัดเจนทำให้เกิดข้อจำกัดเชิงโครงสร้างในการคุ้มครองลูกหนี้ที่ประสบปัญหา

3. หลักความเสมอภาคระหว่างเจ้าหนี้ (Creditors' Equality)

หลักกฎหมายล้มละลายมีพื้นฐานสำคัญคือ การคุ้มครองเจ้าหนี้ทุกฝ่ายให้ได้รับความยุติธรรมเท่าเทียมกัน ไม่ให้เจ้าหนี้บางรายได้เปรียบจากการบังคับหนี้เร็วกว่าผู้อื่น หลักความเสมอภาคนี้เป็นที่ยอมรับในระบบกฎหมายทั้ง Civil Law และ Common Law โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา ภายใต้บทที่ 11 (Chapter 11) ของ United States Bankruptcy Code ได้บัญญัติ Automatic Stay ไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 362 ซึ่งสั่งพักกระบวนการบังคับคดีทุกรูปแบบทันทีที่ลูกหนี้ยื่นคำร้องขอฟื้นฟู ระบบกฎหมายสปป.ลาวในปัจจุบัน แม้จะมีเจตนารมณ์ในการส่งเสริมการฟื้นฟูกิจการ แต่ยังคงขาดกลไกที่รับรองหลักความเสมอภาคอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ หากไม่มีการกำหนดห้ามเจ้าหนี้รายใดรายหนึ่งดำเนินคดีหรือติดตามหนี้โดยลำพัง ย่อมทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำและขัดต่อหลักการสำคัญดังกล่าว

4. หลักสิทธิในทรัพย์สินและการควบคุมโดยรัฐ

หลักการที่ต้องพิจารณาควบคู่กับ Automatic Stay คือ หลักสิทธิในทรัพย์สินของเจ้าหนี้ตามกฎหมายแพ่ง ซึ่งการใช้มาตรการพักชำระหนี้อาจถูกตั้งคำถามว่าเป็นการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินหรือไม่ อย่างไรก็ดี หลักกฎหมายสมัยใหม่ยอมรับว่า รัฐสามารถแทรกแซงสิทธิในทรัพย์สินได้หากเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ และอยู่ภายใต้หลักความได้สัดส่วน (proportionality) ในระบบของประเทศเยอรมนี รัฐธรรมนูญมาตรา 14 อนุญาตให้มีการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินโดยชอบด้วยกฎหมาย หากมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองเศรษฐกิจส่วนรวม ทั้งนี้ การออกแบบระบบ Automatic Stay ต้องคำนึงถึงการถ่วงดุลระหว่างสิทธิของเจ้าหนี้และเป้าหมายการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้อย่างเป็นธรรม

5. หลักนิติธรรม (Rule of Law) ในการบังคับใช้กฎหมายล้มละลาย

แม้มาตรการพักชำระหนี้มีวัตถุประสงค์ที่ดี เพื่อคุ้มครองเจ้าหนี้และลูกหนี้ก็ตามแต่ หากไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจน โปร่งใส และเปิดโอกาสให้มีการทบทวนหรือคัดค้านได้ตามกระบวนการยุติธรรม ก็อาจนำไปสู่ปัญหาการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ หรือการเอื้อประโยชน์แก่กลุ่มลูกหนี้บางราย ดังนั้น หลักนิติธรรมจึงมีบทบาทเป็นกรอบในการควบคุมกลไกการพักชำระ

หนี้ให้เป็นธรรม ตรวจสอบได้ และมีการกำหนดระยะเวลาที่สมเหตุสมผลกฎหมายไทยได้กำหนดกลไกเหล่านี้ในหมวดว่าด้วยการฟื้นฟูกิจการไว้อย่างชัดเจน ทั้งในแง่ของอำนาจศาลและสิทธิของเจ้าหนี้ในการคัดค้านการรับคำร้องขอฟื้นฟูกิจการ ขณะที่กฎหมายสปป.ลาวยังคงอยู่ในระยะเริ่มต้น และขาดรายละเอียดที่ครอบคลุมทั้งเชิงกระบวนการและกลไกการคุ้มครองสิทธิ

6. กฎหมายล้มละลายของประเทศไทย พ.ร.บ. ล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 90/12 และ 90/13

เนื่องจากกฎหมายฟื้นฟูกิจการเป็นกฎหมายเศรษฐกิจฉบับใหม่ของประเทศไทย มีที่มาจากกฎหมายของหลายประเทศ เช่น Chapter 11 Reorganization ของประเทศสหรัฐอเมริกา Administration ใน Insolvency Act 1986 Part ii ของประเทศอังกฤษ และ Judicial Management ใน Company Act 1987 Part VIIA ของประเทศสิงคโปร์ เช่นนี้ เมื่อประเทศไทยของเรายังมีแนวคำวินิจฉัย หรือคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับปัญหาข้อกฎหมายในส่วนนี้น้อย จึงสมควรที่จะนำแนวคำวินิจฉัยหรือคำพิพากษาของประเทศต่างๆ ซึ่งเป็นต้นแบบที่มาของกฎหมายฉบับนี้มาเทียบเคียง ในการวินิจฉัยและประกอบการศึกษาด้วย แหล่งที่มาของแนวความคิดที่ควรนำมาใช้ Chapter 11 ของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้มาจากการที่รัฐสภา (US Congress) ได้ผ่าน Bankruptcy Reform Act 1978 โดยมีแนวความคิดสำคัญในการให้ลูกหนี้บริหารกิจการต่อไปตามหลักของ Debtor in Possession และ chapter 11 ที่เราควรนำมาใช้ในการตีความ เช่น การจัดกลุ่มเจ้าหนี้ จาก section 1122 การพิจารณาให้ความเห็นชอบด้วยแผน จาก chapter 11 section 1129 ผลของคำสั่งเห็นชอบด้วยแผน จาก section 1145 เรื่องแผนฟื้นฟูกิจการสำเร็จรูป Pre-packed plan จาก section 1126 Chapter 11 ได้มีการปรับปรุงครั้งล่าสุดโดย Bankruptcy Abuse Prevention and Consumer Protection Act 2005 (BAPCA)

กฎหมายล้มละลายของประเทศไทยได้มีการปรับปรุงให้ครอบคลุมถึงกระบวนการฟื้นฟูกิจการ โดยเฉพาะในหมวด 3/1 ของพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ซึ่งเป็นบทบัญญัติหลักในการรับรองสิทธิของลูกหนี้ในการขอฟื้นฟูกิจการ โดยมาตรา 90/12 บัญญัติว่า “เมื่อศาลมีคำสั่งรับคำร้องขอฟื้นฟูกิจการ ให้การฟ้องร้องคดี การดำเนินคดี และการบังคับคดีของเจ้าหนี้ทั้งหลายหยุดลง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล” ข้อความดังกล่าวถือเป็น “ผลพักการบังคับคดี” โดยอัตโนมัติทันทีที่ศาลรับคำร้องซึ่งเทียบเคียงได้กับหลัก Automatic Stay ในระบบกฎหมายสหรัฐฯ โดยไม่จำเป็นต้องมีคำสั่งเฉพาะในแต่ละกรณี ทั้งนี้เจตนารมณ์ของบทบัญญัติดังกล่าวคือ การให้ “ระยะเวลาหายใจ”(breathing space)แก่ลูกหนี้เพื่อป้องกัน

การเร่งรัดหนี้โดยไม่ประสานกันจากเจ้าหนี้รายต่างๆ ซึ่งอาจทำให้กิจการล้มละลายทันทีก่อนที่จะมีโอกาสฟื้นตัวได้

กฎหมายล้มละลายของไทย มาตรา 90/13 กำหนดเพิ่มเติมเกี่ยวกับ “ผลของการพักชำระหนี้” ในแง่ของการห้ามเจ้าหนี้ฟ้องคดีใหม่ การหยุดคิดดอกเบี้ย หรือการห้ามยึดทรัพย์เพื่อประกันหนี้ ซึ่งล้วนเป็นกลไกสำคัญในการคุ้มครองสถานะของลูกหนี้ในช่วงฟื้นฟู อย่างไรก็ตาม กฎหมายไทยยังเปิดช่องให้เจ้าหนี้ยื่นคำขอคัดค้านแผนหรือการฟื้นฟูในบางกรณีได้ ซึ่งสะท้อนหลักความเป็นธรรมและการมีส่วนร่วมของเจ้าหนี้ แต่ก็อาจเป็นช่องโหว่หากใช้เพื่อประวิงการดำเนินการของลูกหนี้

7. กฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูและการล้มละลายของวิสาหกิจ สปป.สปป.ลาว: มาตรา 18 และมาตรา 65

กฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูและการล้มละลายของวิสาหกิจ ฉบับ ค.ศ. 2019 ของสปป.ลาว แม้จะมีการกำหนดขั้นตอนฟื้นฟูกิจการไว้ แต่ยังไม่มียกเว้นที่ให้ “ผลพักชำระหนี้โดยอัตโนมัติ” เปรียบเทียบกับกฎหมายล้มละลายของไทย มาตรา 18 ของกฎหมายล้มละลายของสปป.สปป.ลาวระบุว่า “เมื่อศาลมีคำสั่งรับคำร้องขอฟื้นฟูกิจการ ศาลอาจมีคำสั่งระงับการดำเนินคดีหรือบังคับคดีบางประเภท” ซึ่งจะเห็นได้ว่าการพักการบังคับคดีตามกฎหมายสปป.ลาวนั้นยังอยู่ภายใต้ “ดุลพินิจของศาล” และไม่ได้เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติในทุกกรณี ซึ่งอาจทำให้ลูกหนี้ต้องเผชิญแรงกดดันจากเจ้าหนี้บางราย และขัดต่อหลักความเสมอภาคของเจ้าหนี้ด้วย นอกจากนี้ มาตรา 65 ของกฎหมายดังกล่าว ยังระบุเงื่อนไขที่กิจการจะพ้นจากสถานะฟื้นฟูกิจการ แต่ไม่ได้อธิบายถึง “ระยะเวลาการพักชำระหนี้” ที่แน่นอนหรือผลกระทบของการไม่อนุญาตให้มี Automatic Stay อย่างชัดเจน จึงเป็นอีกจุดที่แสดงถึงข้อจำกัดของการฟื้นฟูกิจการของวิสาหกิจตามกฎหมายล้มละลายของ สปป.ลาว

วิธีดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีที่ใช้ในการศึกษาระเบียบวิธีที่ใช้ประกอบด้วย (1) การวิจัยเชิงเอกสาร (Doctrinal Research): ศึกษาและวิเคราะห์บทบัญญัติกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่เกี่ยวข้อง เช่น พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ. 2483 (ไทย), กฎหมายล้มละลาย สปป.สปป.ลาว, และกฎหมายต่างประเทศ เช่น Chapter 11 แห่ง US Bankruptcy Code, Insolvenzordnung ของเยอรมนี และ Civil Rehabilitation Act ของญี่ปุ่น โดยตีความและเชื่อมโยงกับหลักการ

พื้นฐานทางกฎหมาย (2) การวิจัยเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Legal Methodology) วิเคราะห์เปรียบเทียบโครงสร้าง กลไก และหลักการของระบบกฎหมายต่าง ๆ เพื่อชี้ให้เห็นถึงความแตกต่าง (3) การวิเคราะห์บทบัญญัติ ใช้หลักการตีความตามถ้อยคำแห่งกฎหมายและเจตนารมณ์ของกฎหมาย เพื่อวิเคราะห์ถึงผลในทางปฏิบัติและข้อจำกัด

ขอบเขตของการวิจัยงานวิจัยนี้จะศึกษา

กฎหมายไทย เฉพาะประเด็นเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการและ Automatic Stay ตาม พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ. 2483 โดยเฉพาะมาตรา 90/12 และ 90/13

กฎหมายสปป.ลาว เฉพาะกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูและล้มละลายวิสาหกิจ ปี 2019 มาตรา 18 และ 65 ที่เกี่ยวข้องกับกลไกการพักชำระหนี้

กฎหมายต่างประเทศ เฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ Automatic Stay เช่น Chapter 11 (US), มาตรา 88–89 (Germany), และแนวทางตามกฎหมายญี่ปุ่นซึ่งไม่ศึกษาประเด็นอื่นนอกเหนือจากการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคล เช่น การล้มละลายของบุคคลธรรมดา หรือประเด็นภาษีหนี้สูญ เป็นต้น

ผลการวิจัย

จากการศึกษาผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามดังนี้ 1. ระบบ Automatic Stay ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ของประเทศไทย แม้จะมีบทบัญญัติมาตรา 90/12 และ 90/13 ที่ให้ศาลสามารถออกคำสั่งพักการดำเนินคดีได้ แต่ในทางปฏิบัติยังขาดความชัดเจนในหลายประเด็นสำคัญ เช่น ขอบเขตของการพักคดีที่ยังไม่ครอบคลุมถึงเจ้าหนี้ภาครัฐ การคิดดอกเบี้ยระหว่างกระบวนการพักคดียังไม่ถูกระงับโดยชัดเจน นอกจากนี้ ระบบยังขาดแนวคิดเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการล่วงหน้า เช่น pre-packaged plan ที่สามารถลดต้นทุนและระยะเวลาในการดำเนินคดี 2. ระบบกฎหมายของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูและการล้มละลายของวิสาหกิจ ปี 2019 แม้จะมีการบัญญัติมาตรา 18 และ 65 ที่ให้อำนาจศาลออกคำสั่ง "หยุดดำเนินคดี" ได้ แต่ยังไม่ครอบคลุมภาระทางการเงินอื่น เช่น ดอกเบี้ย เบี้ยปรับ และการฟ้องคดีซ้ำซ้อนจากเจ้าหนี้ที่มีหลักประกัน อีกทั้งยังไม่มีบทบัญญัติที่แสดงถึงผลผูกพันในทางปฏิบัติอย่างชัดเจน เช่น การคุ้มครองลูกหนี้จากมาตรการบังคับคดีภายหลังศาลมีคำสั่งหยุดดำเนินคดี 3. ระบบของทั้งสองประเทศยังไม่มี การบูรณาการจากระบบกฎหมายสากล เช่น การอนุญาตให้ลูกหนี้จัดทำแผนฟื้นฟูในระยะก่อน

ฟ้องล้มละลาย การใช้ pre-insolvency proceeding หรือการควบคุมกลไก Automatic Stay 4. ขาดการวางโครงสร้างของระบบฟื้นฟูที่สนับสนุนการฟื้นตัวของธุรกิจเชิงรุก โดยเฉพาะสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งมักมีข้อจำกัดในการเข้าถึงกระบวนการตามกฎหมายฟื้นฟูในรูปแบบปัจจุบัน

อภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์การวิจัยผู้วิจัยพบว่า 1. กฎหมายล้มละลายของประเทศไทยและกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูและการล้มละลายของวิสาหกิจสปป.ลาวมีการใช้กลไก "การพักชำระหนี้" (Automatic Stay) เพื่อคุ้มครองลูกหนี้และเปิดโอกาสให้มีการฟื้นฟูกิจการก่อนที่จะถึงภาวะล้มละลายอย่างสมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม กลไกดังกล่าวมีปัญหาโครงสร้างของบทบัญญัติกฎหมายซึ่งไม่ครอบคลุม โดยเปรียบเทียบจากหลักการสากล ในกรณีของประเทศไทย ถึงแม้จะมีบทบัญญัติเรื่อง Automatic Stay ในมาตรา 90/12 และ 90/13 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 แต่การนิยามขอบเขตของการพักชำระหนี้ยังมีลักษณะจำกัดเฉพาะ "การฟ้องร้องดำเนินคดี" โดยไม่ได้ครอบคลุมภาระทางการเงินอื่น เช่น ดอกเบี้ย ค่าปรับ หรือค่าเสียหายอื่น ๆ ที่ยังคงดำเนินอยู่ในช่วงระยะเวลาการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ และกฎหมายล้มละลายของไทยไม่มีข้อยกเว้นที่ชัดเจนว่าการพักการดำเนินคดีดังกล่าวมีผลครอบคลุมถึงเจ้าหนี้ภาครัฐหรือเจ้าหนี้ที่มีหลักประกันหรือไม่ ซึ่งสร้างความไม่แน่นอนทางกฎหมายและส่งผลกระทบต่อวางแผนของลูกหนี้ในแผนการชำระหนี้ 2. กรณีกฎหมายของกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูและการล้มละลายของวิสาหกิจสปป.ลาว มาตรา 18 และ 65 มีเนื้อหาคล้ายคลึงกับกฎหมายล้มละลายของประเทศไทย โดยให้อำนาจศาลในการสั่งให้หยุดการดำเนินคดี แต่ไม่ปรากฏการกำหนดรายละเอียดของขอบเขตผลผูกพัน เช่น การระงับดอกเบี้ยหรือการจำกัดการดำเนินการโดยเจ้าหนี้ที่มีหลักประกัน ทำให้เกิดปัญหาในการตีความและบังคับใช้ในระดับปฏิบัติ 3. กฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูและการล้มละลายของวิสาหกิจ สปป.ลาว ขาดกลไกการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานตามหลักสากล แม้ในบทบัญญัติกฎหมายอาจเปิดช่องให้ศาลสั่งพักหนี้ได้ แต่ในทางปฏิบัติไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการบังคับใช้คำสั่งดังกล่าว เช่น องค์กรในส่วนองภาคบังคับคดี (เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์) 4. การตีความบทบัญญัติกฎหมายที่ผิดจากเจตนารมณ์ของการกำหนดหลัก Automatic Stay คือการให้ลูกหนี้มีโอกาสและเวลา ในการปรับโครงสร้างหนี้โดยปราศจากแรงกดดันจากเจ้าหนี้ที่เร่งรัด

การบังคับคดี หลายกรณีที่ปรากฏในกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยพบว่าศาลหรือเจ้าหน้าที่รัฐบางฝ่ายยังมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับการคุ้มครองเจ้าหนี้โดยเฉพาะเจ้าหนี้ภาครัฐหรือเจ้าหนี้ที่มีสิทธิเหนือทรัพย์สิน เช่น เจ้าหนี้จำนอง มากกว่าการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ ซึ่งส่งผลให้การพักหนี้ไม่บรรลุผลในทางเศรษฐกิจและเกิดความเหลื่อมล้ำในการบังคับใช้กฎหมาย ส่วนในกรณีของสปป.ลาว มีการเรียงลำดับการชำระหนี้ โดยกำหนดให้เจ้าหนี้ที่ช่วยเหลือลูกหนี้ในการฟื้นฟูกิจการอยู่ลำดับสุดท้ายของการชำระหนี้ ซึ่งไม่เป็นการสนับสนุนกระบวนการให้ลูกหนี้ฟื้นฟูกิจการได้แต่อย่างใด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการปรับปรุงกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อให้ระบบการพักชำระหนี้ (Automatic Stay) มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับมาตรฐานสากลมากยิ่งขึ้น ดังนี้ ในกรณีกฎหมายล้มละลายของประเทศไทย 1. การปรับปรุงกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยควรมีการแก้ไขพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 90/12 และ 90/13 โดยระบุอย่างชัดเจนว่า "คำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ" ส่งผลให้การดำเนินคดีทุกกรณีต้องหยุดลง รวมถึงการคิดดอกเบี้ย ค่าปรับ และค่าชดเชยอื่น ๆ โดยให้ครอบคลุมถึงเจ้าหนี้ทุกรูปแบบ ทั้งเจ้าหนี้ออกชนและเจ้าหนี้ภาครัฐ 2. เพิ่มบทบัญญัติว่าด้วยการจัดทำแผนฟื้นฟูล่วงหน้า (pre-packaged plan) หรือกำหนดกลไกให้ลูกหนี้สามารถยื่นคำขอฟื้นฟูกิจการได้ก่อนเกิดภาวะล้มละลายอย่างชัดเจน (pre-insolvency restructuring) ในกรณีกฎหมายฟื้นฟูและล้มละลายของสปป.ลาว 1. ควรปรับปรุงกฎหมายฟื้นฟูและล้มละลายของวิสาหกิจ แก้ไขบทบัญญัติมาตรา 18 และ 65 โดยเพิ่มรายละเอียดให้ครอบคลุมไม่เพียงแต่ "การหยุดดำเนินคดี" เท่านั้น แต่รวมถึงการระงับการคิดดอกเบี้ย การบังคับชำระหนี้ และการริบทรัพย์สินของลูกหนี้ด้วย 2. กำหนดให้เจ้าหนี้ทุกประเภท รวมถึงเจ้าหนี้ที่มีหลักประกันและเจ้าหนี้ภาครัฐ ต้องอยู่ภายใต้ผลของคำสั่งศาลในเรื่องการพักชำระหนี้ เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นพิเศษ 3. เสนอให้บัญญัติหลักเกณฑ์ใหม่ว่าด้วยการเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูในระยะก่อนล้มละลาย (pre-insolvency restructuring) โดยอาจกำหนดคุณสมบัติลูกหนี้ เช่น สถานะทางบัญชี กระแสเงินสด เป็นต้น **ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป** ผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นที่ควรได้รับการศึกษาต่อยอดเพื่อพัฒนาความรู้และกรอบแนวทางในเชิงเปรียบเทียบและเชิงนโยบาย คือ 1. การบังคับใช้ Automatic Stay กับเจ้าหนี้

ต่างประเทศและความร่วมมือระหว่างประเทศ ในยุคที่ธุรกรรมข้ามพรมแดนมีความแพร่หลาย คำสั่งพักหนี้จากศาลในประเทศหนึ่งอาจไม่มีผลผูกพันโดยอัตโนมัติต่อเจ้าหนี้ในอีกประเทศหนึ่ง จึงควรมีการศึกษาขอบเขตของหลัก comity, ความร่วมมือทางกฎหมายระหว่างประเทศ และ หลักการที่กำหนดไว้ใน Model Law on Cross-Border Insolvency ของ UNCITRAL 2. ศึกษาแนวคิด Early Warning Tools และ Pre-Insolvency Restructuring ตามกฎหมายของสหภาพยุโรปกฎหมายของสหภาพยุโรป โดยเฉพาะ Directive (EU) 2019/1023 ได้วางกรอบให้แต่ละประเทศสมาชิกจัดให้มี “เครื่องมือเตือนภัยล่วงหน้า” และกลไกฟื้นฟูกิจการก่อน เข้าสู่ภาวะล้มละลาย

เอกสารอ้างอิง

เอียน ขุนแก้ว และวรรณยา ใช้เทียมวงศ์. (2566). *กฎหมายฟื้นฟูกิจการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 13).

หน้า 1. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ พับลิชชิง.

Law on Rehabilitation and Bankruptcy of Enterprises (revised version) (2020).

กฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูและการล้มละลายของวิสาหกิจ (ฉบับปรับปรุง) 2020. จาก

<http://laoofficialgazette.gov.la/kcfinder/upload/files/The%20bankruptcy%20of%20enterprises%20Law%20.pdf>

กฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูและการล้มละลายของวิสาหกิจสปป.ลาว. (ฉบับปรับปรุง) มาตรา 1.

จาก <http://laoofficialgazette.gov.la/kcfinder/upload/files/The%20bankruptcy%20of%20enterprises%20Law%20.pdf>

กฎหมายฟื้นฟูและล้มละลาย สปป.ลาว. (2019). เลขที่ 75/สพช จาก <http://laoofficialgazette.gov.la/kcfinder/upload/files/The%20bankruptcy%20of%20enterprises%20Law%20.pdf>

<http://laoofficialgazette.gov.la/kcfinder/upload/files/The%20bankruptcy%20of%20enterprises%20Law%20.pdf>

ฉลองบุญแผ้ว. (2565). ปัจจัยที่เอื้อประโยชน์ต่อการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ที่เป็นวิสาหกิจ

ขนาดกลางและขนาดย่อมตามพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2559.

วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 7(11), 198-221.

United States Bankruptcy Code. (n.d.). Title 11 U.S.C. §362 – Automatic Stay.

UNCITRAL. (2004). *Legislative Guide on Insolvency Law*. United Nations Commission on International Trade Law.

World Bank. (2021). *Doing Business 2020: Comparing Business Regulation in 190 Economies*. World Bank Group.

Zumbansen, P. (2011). *Comparative law's methodological challenges*. In M. Reimann & R. Zimmermann (Eds.), *The Oxford Handbook of Comparative Law* (pp. 688–716). Oxford University Press.

Hutchinson, T., & Duncan, N. (2012). Defining and describing what we do: Doctrinal legal research. *Deakin Law Review*, 17(1), 83–119. <https://doi.org/10.21153/dlr2012vol17no1art70>

Japanese Civil Rehabilitation Act. (n.d.). *Chapter III – Suspension of Civil Enforcement*. Ministry of Justice, Japan.